

LOBOGÓ

NAGY IDŐK TANÚJA

244 Egy Vonat megáll...

Ki ne ismerné budapesti ember létére a Nagykörút talán legpatinásabb épületét, a New York-házat? És ki ne ismerné ennek a háznak földszintjén az irodalomtörténetbe is bevonult patinás New York-kávéházat?

Nos, ezek közé a patinás falak közé járnak még patinás emberek napjainkban is.

Ilyen ember a hatvannyolc éves Klemens Béla, aki mögött félévszázados munkásmozgalmi múlt áll, 1951-ben harminckét évi emigráció után tért haza szülőföldjére. Mégpedig nem is nagyon közlőrl, hanem egyenesen Dél-Amerikából. Annak idején részt vett a világ első termelészövetkezetének megalapításában — 1919. február 21-én, tehát még a proletárdiktatúra kiáltása előtt —, amely Móríc Zsigmond nagyszerű leírásában vonult be a magyar irodalomtörténetbe. Ennek a termelészö-

vetkezetnek a megalapításában a már megalakult kommunista párt és Kun Béla megbízásából vett részt.

A proletárdiktatúra leverése után menekülni kényszerült, s emigrációban töltött sok-sok évet.

A bécsi emigrációban Klemens Bélának sikerült zseniális fogással megszállnia 1919 karácsonyestéjén az osztrák kormány laarbergi szikratáviróját, és az emigrációban megalakult illegális KMP megbízásából közölnie Lenin elvtárssal, hogy Horthyék ki akarják végeztetni Korvin Ottót.

A szovjetellenes intervenció éve következett ezután és Klemens Béla sokat utazott Csehszlovákiában az illegális párt megbízásából. A diadalmas Vörös Hadsereg ekkor állt Varsó alatt. Az európai reakció legfőbb ereje a Versailles-ben békét diktáló imperialista Franciaország legfontosabb tábornokát küldte Varsó alá, hogy megállítsák a szinte feltartóztathatatlanul előrenyomuló Vörös Hadsereget, amely így vágott vissza a tőkeállamok intervenciójára. A fehér seregek részére özlött a lőszer. A győztes francia hadszergyárosok gyártották és zsebelték be érte a hasznot.

Klemens Béla éppen Csehszlovákiában járt ismét, amikor egy állomáson megtudta, hogy a vonata mellett álló szerelvény 40 vagonja lőszert szállít a lengyel front fehér hadseregének. Azonnal tudta, mit kell tennie. Sürgősen jelentette Bécsbe Landler Jenőnek, az akkori párttitkárnak. Landler, a volt hadügyi népbiztos természetesen azonnal átlátta, milyen fontos ennek a szerelvénynek megsemmisítése, ezért úgy vélekedett, hogy a vonatot fel kell robbantani.

A vonat azonban továbbment, amíg ez az üzenetváltás lezajlott, Klemens Béla nem találta már a pályaudvaron. Megkezdődött hát a versenyfutás.

Az ellenforradalmi csapatokkal megakartott Lengyelországba nem mehetett át, ez biztos lebukás lett volna. Még csehszlovák földön kellett elérnie a szállítmányt. Pályaudvarról pályaudvarra követte, amíg végül Beregszásznál utolérte. A vonat ott vesztegelt, indulási parancsot várt. Szerencsére a vasutasok között talált elvtársakat, ezek fedezete mellett rászerezte a vagonokra a drótokat, előkészítette a robbantást. Már minden készen volt, amikor a pályaudvarra érkezett Münnich Ferenc elvtárs, aki akkoriban Kárpát-Ukrajnában dolgozott illegálisan. Klemenssel már Bécsből ismerték egymást.

— A szándék helyes, de a megoldás nem jó — jelentette ki.

— Miért?

— Képzeld csak el, mi történne? Ha ez a 40 vagon lőszer levegőbe repülne, nemcsak a pályaudvar semmisülne meg, de még a város egy része is talán. Számos halál, sebesülés, a világközvélemény ellenünk fordul. A szerelvénynek nem szabad eljutnia a fehérekhez, de mást kell kitalálni.

Klemens Béla gondolkozott egy kicsit, belátta, hogy Münnichnek igaza van, aztán gyorsan cselekedett. A drótokat le szerelte és még mielőtt a vonat elindult volna, homokot szórt a szerelvény csapágái közé. Alig fejezte be a munkát — a vonat elindult.

De csak elindult! Mert a nyílt pályán csapágái besültek, s meg kellett állnia. A lengyel földön dolgozó partizánoknak gondja volt azután arra, hogy a lőszer az ő fegyvereikbe kerüljenek. Így a fehéreknek küldött lőszer végül mégis a Vörös Hadsereget segítette.

Máté Iván

